

Bilaga 3 till kommunfullmäktiges protokoll 2006-09-25 § 11

Utlåtande 2006:174 RVII (Dnr 327-178/2004)

Riktlinjer för handläggning av ärenden enligt SoL och LSS för personer över 65 år

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande.

1. Stadsledningskontorets förslag till riktlinjer för handläggning av ärenden enligt SoL och LSS för personer över 65 år enligt *bilaga 2* med de tillägg som godkänts i kommunstyrelsen fastställs med de ändringar som föredragande borgarråd anför.
2. Ökade kostnader för införande av de nya riktlinjerna beaktas i budgetarbetet för år 2007.

Föredragande borgarrådet Margareta Olofsson anför följande

Bakgrund

Socialtjänstlagen är en ramlag och ger kommunerna handlingsutrymme för att utforma äldreomsorgen efter lokala förutsättningar och behov. Enligt lagen ska den enskilde tillförsäkras "skälig levnadsnivå" och bistånd ska utgå från en bedömning av den enskildes individuella behov. Riktlinjer för biståndshandläggningen som fastställs av kommunfullmäktige är ett komplement till lagstiftningen och ska ge stöd och vägledning i myndighetsutövningen.

Nu gällande riktlinjer för biståndshandläggning inom äldreomsorg (Dnr 423-687/1999) reviderades i december 2001. Den 23 januari 2006 antog kommunfullmäktige Stockholms stads äldreomsorgsplan 2006-2010. Äldreomsorgsplanen är den kommungemensamma plattformen för stadens äldreomsorg och är vägledande i stadsdelsnämndernas utformning av verksamheten. I enlighet med förslag i propositionen Nationell utvecklingsplan för vård och omsorg om äldre (prop. 2005/06:115) har riksdagen beslutat om vissa ändringar och tillägg i socialtjänstlagen som också inarbetats i de föreslagna riktlinjerna.

Stadsledningskontoret har utarbetat ett förslag till riktlinjerna för handläggning av ärenden enligt SoL och LSS för personer över 65 år. *bilaga 2*. Riktlinjerna tar upp tillämplig lagtext, handläggning av ärenden, dokumentation i samband med handläggning av ärenden, stöd och hjälp för den som bor i ordinärt boende, särskilda boendeformer, stöd till anhöriga samt handläggning enligt LSS för personer över 65 år. Syftet med riktlinjerna är att upprätthålla likställighetsprincipen i staden och att stärka rätts säkerheten för den enskilde.

Remisser

Ärendet har för synpunkter remitterats till samtliga stadsdelsnämnder, kommunstyrelsens äldreomsorgsberedning, kommunstyrelsens handikappråd och kommunstyrelsens pensionärsråd

vidareutvecklas. De menar också att kontinuitet och kompetens hos personalen är avgörande för att övergången mellan handikappomsorgen och äldreomsorgen fungerar väl.

Kommunstyrelsens pensionärsråd (KPR) 060613 anser att de på det hela taget bör riktlinjerna kunna ge biståndsbedömarna god vägledning i arbetet. KPR understryker att de olika stadsdelsnämndernas varierande budgetsituation inte får tillåta olika bedömningar av gamla människors behov av bistånd och att likställighetsprincipen måste upprätthållas. Vidare föreslås en rad ändringar, bland annat anser KPR att ett avsnitt om biståndshandläggning bör finnas i riktlinjerna istället för att hänvisa till stadens riktlinjer för handläggning och dokumentation inom socialtjänsten. KPR anser också att vid ansökan om servicehus ska den enskildes ålder och upplevelse av otrygghet beaktas i bedömningen och att den enskilde ska ha rätt att välja vård och omsorgsboende, oavsett var i staden det är beläget.

Kommunstyrelsens pensionärsråd (KPR) 060821 finner att förslaget innehåller flera förbättringar i förhållande till remissversionen. De anser att dessa riktlinjer kan medföra en avsevärd höjning av kvaliteten i stadens äldreomsorg. En indikation är de ökade kostnader som stadsledningskontoret beräknar att förslaget kommer att medföra, om det antas av kommunfullmäktige. Vi utgår från att fullmäktige också ställer de nödvändiga resurserna till förfogande i 2007 års budget.

Mina synpunkter

De föreslagna riktlinjerna ersätter nu gällande riktlinjer för biståndshandläggning inom äldreomsorg "Riktlinjer för provning av bistånd m.m. i äldreomsorgen" (Dnr 423-687/1999).

Föreliggande förslag är en avsevärd ambitionshöjning när det gäller vård och service till äldre. Förslaget till riktlinjerna är tydligare än föregående riktlinjer både när det gäller innehållet i insatserna och frekvensen. Tydligheten kommer att främja likställigheten för de äldre i staden och öka rättsäkerheten.

Förslaget innebär en ambitionshöjning på flera områden, t ex av vad som ska vara skälig levnadsnivå för äldre som har behov av hemtjänst. Skälig levnadsnivå ska innebära i Stockholm att få sin bostad städad varannan vecka, fönsterputs minst en gång per år samt inköp minst en gång per vecka. En bedömning av den enskildes individuella behov ska dock alltid göras. Rätt till utevistelse och promenader slås fast. Det ska också vara möjligt för den enskilde att välja att antingen få matlådor eller hjälp att tillreda måltiden. Måltidens betydelse som en mycket viktig faktor för livskvalitet och hälsa är nu stärkt. I de nya riktlinjerna tydliggörs att trygghetslarm skall beviljas på grundval av den enskildes egen upplevelse av otrygghet. Vid ansökan om trygghetslarm ska förenklad biståndsbedömning tillämpas, vilket innebär att den enskildes egen upplevelse av otrygghet är tillräckliga skäl för att beviljas trygghetslarm. Verklig valfrihet för de äldre handlar om att kunna påverka innehållet i insatserna inom ramen för biståndsbeslutet. Om den äldre vill ha en promenad istället för att få golvet torkat eller en pratstund över en kopp kaffe istället för dammtorkning bör utföraren vara så flexibel att detta är möjligt. Att stärka den enskildes makt och inflytande över vilken hjälp de får av hemtjänsten innebär ökad trygghet och förbättrad livskvalitet för äldre i staden.

En förändring gentemot nu gällande riktlinjer har gjorts när det gäller möjlighet att bli beviljad vård- och omsorgsboende med hemtjänst (servicehus). Om den enskildes vård och omsorgsbehov inte kan tillgodoses i ordinärt boende, trots insatser från hemtjänsten, kan det vara aktuellt med ett vård- och omsorgsboende med hemtjänst. I de riktlinjer som gällde tidigare och som antogs av kommunfullmäktige 2001 krävdes olika kriterier bl. a "Dem som på grund av den nuvarande bostadens otillgänglighet hotas av social isolering med påföljande sjukdomstillstånd" ska kunna bli beviljad en servicehuslägenhet. Det krävdes alltså att den

sociala isoleringen skulle leda till sjukdomstillstånd för att bli beviljad en lägenhet. I det nya förslaget uttalas särskilt att den enskildes upplevelse av otrygghet och allmänna hälsotillstånd redan från start ska beaktas i en sammantagen bedömning av ett annat boende. I detta förslag till riktlinjer tydliggörs också att den enskildes önskan om boende ska tillgodoses så långt som möjligt. Kommunstyrelsens pensionärsråd tar i sitt remissyttrande särskilt upp möjligheten att välja vård och omsorgsboende utanför den egna stadsdelen. Jag anser att den äldre självklart ska ha rätt att välja vård- och omsorgsboende med hemtjänst i den stadsdel man önskar. I föreliggande förslag till riktlinjer finns även handläggning enligt LSS med för att överbrygga övergången för de funktionshindrade som fyller 65 år.

Majoriteten av remissinstanserna är i huvudsak positiva till förslaget även om många lämnat synpunkter och förslag på kompletteringar. Flera stadsdelsnämnder bedömer dock att de föreslagna riktlinjerna är kostnadsdrivande och påpekar att resurser motsvarande den ökade ambitionsnivån måste tillföras. Några stadsdelsnämnder är tveksamma till att det i beslut om hemtjänstinsatser även ska framgå inom vilket tidsintervall som insatserna beräknas kunna utföras. I tillämpningsanvisningarna för kundvalsmodellen anges att bedömningen av tiden är ett medel för att bestämma en ersättningsnivå och inte en reglering av den tid som utföraren ska lägga ner på uppdraget. När det gäller att ange tidsintervall i beslutet till den enskilde har en förändring gjorts så att det nu står: För den enskildes kännedom skall det framgå inom vilket tidsintervall de beviljade insatserna beräknas kunna utföras. Det ska inte sammanblandas med den tid och ersättning som utföraren får. Anledningen till att tid anges som tidsintervall handlar om att insatserna kan ta olika tid, vid olika tillfällen beroende på den enskildes önskemål, mående och behov vid sagda tillfälle.

De kostnadsberäkningar som gjorts av stadsledningskontoret utgår från olika antaganden. En förmodad 30 % ökning av antalet personer som skulle efterfråga trygghetslarm skulle exempelvis medföra en nettokostnadsökning för staden med ca 2 mnkr enligt stadsledningskontorets beräkningar. Det är svårt att uppskatta vilka volymökningar som kan bli aktuella när det gäller insatser som städning, utevistelse och ledsagning. Beräkning finns redovisad i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande. Det bör påpekas att stadsledningskontorets beräkningar avser förmodade bruttokostnadsökningar. Stadsledningskontoret konstaterar att ambitionshöjningen omfattar ca 75 mnkr. Kostnadsutvecklingen kommer att följas upp i samband med tertialrapporter och bokslut. Jag föreslår att kostnadseffekterna av de föreslagna riktlinjerna beaktas i samband med behandling av budget år 2007.

I stadsledningskontorets förslag till riktlinjer har jag, i den mån det bedömts möjligt, beaktat de synpunkter som framförts från remissinstanserna. I förslaget markeras de ändringar som gjorts efter stadsdelsnämndernas synpunkter och de ändringar som gjorts till följd av att socialtjänstlagen ändrats genom riksdagsbeslut. Riktlinjerna är ett viktigt redskap för att verkställa intentionerna i stadens äldreomsorgsplan 2006-2010.

Riktlinjerna riktar sig till alla över 65 år. Jag anser att alla äldre ska ha rätt till allt som riktlinjerna innehåller, även information om vilket stöd och vilken hjälp som finns att tillgå. Jag vill inte sätta några åldersgränser här, då det kan upplevas som att de som är tex under 80 år inte skulle behöva information.

Under stycke 2.3 står att "Varje stadsdelsnämnd skall upprätta rutiner för hantering av anmälningar enligt 14 kap. 2 §, SoL". Anledningen till att det idag ligger på stadsdelsnämnds nivå är att varje stadsdelsnämnd har ansvar för verksamheten och rutinerna måste där vara upprättade så nära verksamheten som möjligt för att vara praktiskt användbara. Socialstyrelsen betonar också att anmälningar måste hanteras lokalt. För att få likställighet i staden är det snarare relevant i detta fall att åstadkomma en jämförelse över staden vad gäller antalet anmälningar - inte rutiner. Varje stadsdelsnämnd ska rapportera antalet anmälningar enligt 14 kap. 2§ SoL till stadsledningskontoret i tertialrapporter och verksamhetsberättelser.

Staden har av kommunstyrelsen fastställt "Riktlinjer för handläggning och dokumentation inom socialtjänsten. Dessa ska anges som bilaga till "Riktlinjer för handläggning av ärende enligt SoL och LSS för personer över 65 år".

I stycke 3.6 i riktlinjerna behandlas verkställighet. Jag anser att avvikelse från beviljad service alltid ska noteras. Detta står i "Riktlinjer gällande dokumentation för utförare av äldreomsorg i Stockholm stad" (Dnr 327-170/2005), och behöver alltså inte tillföras detta ärende. På sidan 12 i ovan nämnda riktlinjer står att "Den löpande dokumentationen ska innehålla uppgifter om insatserna avvikit från det som är överenskommet och vad detta beror på."

Jag anser att kvalitetssäkring av insatser som beviljats är av stor vikt. Vi har i staden idag flera kvalitetskontroller av biståndsbedömningen, bl.a i form av genomförandeplanen som biståndshandläggaren upprättar tillsammans med den enskilde samt äldreomsorgsinspektörernas granskningar av biståndshandläggningen.

Kapitel nummer 4, "Dokumentation i samband med handläggning av ärenden" anser jag kan ingå i "Riktlinjer för handläggning och dokumentation inom socialtjänsten" och läggas som bilaga till detta ärende.

Under stycke 5.7 behandlas korttidsvård vid vård- och omsorgsboende. Att tillföra ett avsnitt om möjligheten till korttidsvård/växelvård utomlands i riktlinjerna är önskvärt men går för närvarande inte att genomföra då stadsledningskontorets riktlinjer och regler för biståndsbeslut om korttidsvård utomlands inte ännu är färdigställda.

Under stycke 6 ska det tillföras att om det saknas platser i det vård- och omsorgsboende som den enskilde önskar, ska det vara möjligt att ställa sig i kö till det önskade boendet. Rutiner för hur kösystemet ska se ut måste utredas. Kommunstyrelsen ges således i uppdrag att utreda möjligheten för enskilda att ställa sig i kö till vård- och omsorgsboende. Kommunstyrelsen ges också i uppdrag att utreda möjligheten för den enskilde att kunna välja vård- och omsorgsboende dels inom staden, dels genom avtal genom det s.k enstaka-platsavtalet och dels genom avtalet inom KSL.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige anta föreslagna riktlinjer för handläggning av ärenden inom SoL och LSS för personer över 65 år med de tillägg som har gjorts i mina synpunkter.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta följande.

1. Stadsledningskontorets förslag till riktlinjer för handläggning av ärenden enligt SoL och LSS för personer över 65 år enligt bilaga 2 med de tillägg som godkänts i kommunstyrelsen fastställs med de ändringar som föredragande borgarråd anför.
2. Ökade kostnader för införande av de nya riktlinjerna beaktas i budgetarbetet för år 2007.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag

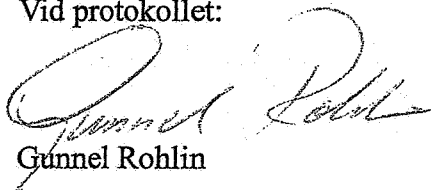
UTDRAG UR BRANSCHRÅDETS
PROTOKOLL DEN 8 SEPTEMBER
2006

4. Marita Åkersten gick noga igenom "Riktlinjer för handläggning av ärenden enligt SoL och LSS för personer över 65 år". Marita informerade om hur förslaget har arbetats fram, arbetsgrupper, referensgrupper och remissinstanser. Riktlinjerna är ett komplement till lagstiftningen och ska ge stöd och vägledning till chefer och biståndshandläggare i myndighetsutövningen. Man har beaktat ny lagstiftning (Nationella utvecklingsplanen), revisionsrapporter, inspektörsrapporter och länsstyrelsens rapporter samt politisk viljeinriktning.

Marita informerade om de huvudsakliga förändringar mot dagens riktlinjer. Utöver dessa gäller "Riktlinjer för handläggning och dokumentation inom socialtjänsten som utarbetats av juridiska avdelningen". Riktlinjerna delades ut.

Branschen framförde att det är bra med tydliga riktlinjer, att det är samma över hela staden. Branschen förde även fram vikten av att den tid som avsätts även inberäknar kringtider.

Vid protokollet:

Gunnel Rohlin